EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 11.3.2022
COM(2022) 100 final

2022/0070 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse liidu õiguste kasutamise eeskirjad ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Liidu ja Ühendkuningriigi vahelises kaubandus- ja koostöölepingus („kaubandus- ja koostööleping“)[1] on ette nähtud, et pooled võivad selles sätestatud tingimustel võtta vastu teatavaid ühepoolseid meetmeid.

Euratomi asutamislepinguga reguleeritavates küsimustes võib Euroopa Aatomienergiaühendus („ühendus“) kaubandus- ja koostöölepingu artiklites 718 ja 719 sätestatud juhtudel ja tingimustel võtta ühepoolseid meetmeid, ilma et ta peaks kõigepealt kasutama vaidluste lahendamise mehhanismi. Kõnealused ühepoolsed meetmed käsitlevad Ühendkuningriigi liidu programmides osalemise osalist või täielikku peatamist ning osalist või täielikku lõpetamist.

Oma otsuses kaubandus- ja koostöölepingu sõlmimise kohta volitas nõukogu komisjoni võtma Euroopa Liidu toimimise lepinguga[2] reguleeritavates küsimustes liidu nimel vastu eespool nimetatud meetmeid, kuni võetakse vastu kõnealuse lepingu kohaste „meetmete võtmist reguleeriv eriõigusakt“.

Komisjon ja nõukogu leppisid samuti kokku ühisavalduses, mis tehti kaubandus- ja koostöölepingu sõlmimise ajal ja milles on sätestatud, et ilma aluslepingutest tulenevat komisjoni algatusõigust piiramata „on komisjoni eesmärk esitada [...] konkreetne seadusandlik akt hiljemalt 31. märtsiks 2022“[3].

Käesoleva ettepanekuga täidetakse see poliitiline kohustus Euratomi asutamislepinguga reguleeritavates küsimustes, milleks on Ühendkuningriigi seotus Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga ning ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttega, mille suhtes kohaldatakse kaubandus- ja koostöölepingu viiendat osa (osalemine liidu programmides, usaldusväärne finantsjuhtimine ja finantssätted). Kavandatava määrusega tagatakse, et ühendus saab tegutseda õigeaegselt ja tulemuslikult, et kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel ja täitmise tagamisel oma huve kaitsta. Kavandatava määrusega antakse komisjonile volitus eespool osutatud meetmeid olenevalt vajadusest rakendusaktide abil vastu võtta, peatada ja kehtetuks tunnistada.

---

[1] Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping („kaubandus- ja koostööleping“). Leping on sõlmitud Euratomi asutamislepinguga reguleeritavates küsimustes komisjoni 29. detsembri 2020. aasta otsusega (Euratom) 2020/2255 Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Aatomienergiaühenduse vahelise tuumaenergia ohutut ja rahuotstarbelist kasutamist käsitleva koostöölepingu sõlmimise kohta Euroopa Komisjoni poolt ja selle ajutise kohaldamise kohta ning ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu sõlmimise kohta Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Aatomienergiaühenduse nimel ja selle ajutise kohaldamise kohta (ELT L 445, 31.12.2020, lk 2). Lepingut hakati kohaldama ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021 ja see jõustus 1. mail 2021.

[2] Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2).

[3] Komisjoni ja nõukogu avaldus kaubandus- ja koostöölepingu järelevalve ja rakendamise kohta, punkt 3.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Puuduvad pretsedendid liikmesriigi väljaastumist ja ühenduse partnerlust selle endise liikmesriigiga reguleerivate poliitikasätete kohta.

Kavandatav määrus on erinorm ühenduse õiguse muude sätete suhtes, niivõrd kui nendel sätetel on sama reguleerimisese.

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi valitsuse ning Euroopa Aatomienergiaühenduse vaheline tuumaenergia ohutut ja rahuotstarbelist kasutamist käsitlev koostööleping sõlmiti samal ajal kui kaubandus- ja koostööleping[4].

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Liidu teadus- ja arendusprogrammide valdkonnas reguleeritakse muu hulgas ühepoolsete täitemeetmete vastuvõtmist eraldi seadusandliku ettepanekuga.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Õiguslikud alused on Euratomi asutamislepingus sätestatud õiguslikud alused, millega reguleeritakse valdkondi, kus võib olla vaja võtta ühepoolseid meetmeid, nimelt artiklid 7, 47 ja 48 koostoimes artikliga 106a, millega tunnistatakse, et Euratomi asutamislepingu suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 291.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata

- **Proportsionaalsus**

Kui ühenduse kasutatavad õigused on sätestatud kaubandus- ja koostöölepingus, ei lähe kavandatud meetmed kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik, et saavutada eesmärk kasutada kõnealuseid õigusi kiirelt ja tulemuslikult. Lisaks tagavad lepingu alusel ühepoolsete meetmete vastuvõtmise suhtes kohaldatavad tingimused, et need meetmed piirduvad sellega, mis on rangelt vajalik lepingus sätestatud konkreetsete eesmärkide saavutamiseks.

- **Vahendi valik**

Määruse vorm on taotletava eesmärgi (kehtestada üldpõhimõtted ja ühetaolised tingimused ühenduse olemasolevate õiguste kasutamiseks kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel ja täitmise tagamisel) jaoks kõige sobivam.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Algatus on laadilt menetluslik ja institutsiooniline.

[4] Leping sõlmiti komisjoni otsusega (Euratom) 2020/2255.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata

- **Mõjuhinnang**

Mõjuhinnangut ei koostatud alljärgnevatel põhjustel.

1. Komisjonil puuduvad poliitikavalikud, sest a) kavandatava ettepanekuga korraldatakse seda, kuidas võtta ühenduses meetmeid, mis on rahvusvahelises lepingus juba kokku lepitud ja mille puhul ei ole valikuvabadust, ning b) komisjon on võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu ees kohustuse esitada kõnealuse õigusakti ettepanek teatavaks kuupäevaks.
2. Õigusakti menetluslikku laadi arvestades ei ole oodata otsest tuvastatavat mõju.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Kavandatava määruse alusel võetavad meetmed kujutavad endast põhiõiguste harta alusel ühenduse õiguspärast tegevust. Nimetatud tegevus on õiguspärane, sest see on kooskõlas nõuetega, mille kohaselt peab meetme võtma pädev asutus, see peab põhinema nõuetekohasel õiguslikul alusel, taotlema õiguspärast eesmärki, nimelt eespool nimetatud lepingutest tulenevate liidu õiguste kasutamist, ning olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Kavandatava määruse rakendamise läbivaatamine on ette nähtud viie aasta jooksul alates määruse jõustumisest. See ajavahemik on kooskõlas kaubandus- ja koostöölepingu artikli 776 kohase ühise läbivaatamisega, milles osalevad mõlemad pooled.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artiklis 1 sätestatakse kavandatava määruse reguleerimisese, nimelt eesmärk kehtestada eeskirjad ja menetlused, millega tagatakse, et ühendus kasutab kaubandus- ja koostöölepingu täitmise tagamisel ning rakendamisel oma õigusi tulemuslikult ja õigeaegselt.

Neid õigusi võib kasutada kõnealuse artikli teises lõigus nimetatud ühepoolsete meetmete abil kooskõlas artiklis 2 sätestatud eeskirjadega ja artiklis 3 sätestatud komiteemenetlusega.

Artiklis 5 sätestatakse, et komisjon vaatab käesoleva määruse läbi viie aasta jooksul alates selle jõustumisest, et teha kindlaks, kas see täidab jätkuvalt oma eesmärki.

2022/0070 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse liidu õiguste kasutamise eeskirjad ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 7, 47 ja 48 koostoimes artikliga 106a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

pärast konsulteerimist teadus- ja tehnikakomiteega

(1) 29. detsembril 2020 sõlmis komisjon Euroopa Aatomienergiaühenduse („ühendus“) nimel ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu[5] („kaubandus- ja koostööleping“). Kaubandus- ja koostöölepingut hakati kohaldama ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021 ja see jõustus 1. mail 2021. Kaubandus- ja koostööleping hõlmab ühenduse pädevusse kuuluvaid küsimusi, nimelt seotust Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga ning ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttega, mille suhtes kohaldatakse kaubandus- ja koostöölepingu viiendat osa (osalemine liidu programmides, usaldusväärne finantsjuhtimine ja finantssätted).

(2) Kaubandus- ja koostöölepingus on sätestatud, et pooled võivad konkreetsetel juhtudel ning lepingus sätestatud tingimustel ja menetlusega võtta ühepoolseid meetmeid, eelkõige teatavate lepingu kohaste kohustuste täitmise peatamiseks. Euratomi asutamislepinguga reguleeritavates küsimustes võib ühendus võtta ühepoolseid meetmeid kaubandus- ja koostöölepingu artiklites 718 ja 719 sätestatud juhtudel ja tingimustel. Kõnealused ühepoolsed meetmed käsitlevad Ühendkuningriigi liidu programmides osalemise osalist või täielikku peatamist ning osalist või täielikku lõpetamist.

(3) Kui ühendusel peaks kaubandus- ja koostöölepingu rakendamisel tekkima vajadus oma huve kaitsta, peaks ühendusel olema võimalik kasutada tema käsutuses olevaid vahendeid kiiresti, proportsionaalselt, tulemuslikult ja paindlikult, kaasates samas igati liikmesriike. Seepärast on vaja kehtestada eeskirjad ja menetlused, mis reguleerivad ühepoolsete meetmete võtmist kaubandus- ja koostöölepingust tulenevate ühenduse õiguste kasutamisel.

(4) Ühepoolsed meetmed peaksid piirduma sellega, mis on rangelt vajalik nende eesmärgi saavutamiseks, võttes arvesse juhtumist tulenevat tegelikku või võimalikku kahju ühenduse huvidele. Need peaksid vastama kaubandus- ja koostöölepingu artiklites 718 ja 719 sätestatud tingimustele.

[5] ELT L 149, 30.4.2021, lk 10.

(5) Käesolevas määruses sätestatud eeskirjad ja menetlused peaksid olema sama reguleerimisesemega ühenduse õiguse sätete suhtes erinormid.

(6) Selleks et käesolev määrus täidaks jätkuvalt oma eesmärki, peaks komisjon viie aasta jooksul alates määruse jõustumisest vaatama läbi selle kohaldamisala ja rakendamise ning esitama oma järelduste kohta aruande nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

(7) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamiseks ühetaolised tingimused ning eelkõige selleks, et tagada kaubandus- ja koostöölepingust tulenevate ühenduse õiguste kiire, tulemuslik ja paindlik kasutamine, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused ühepoolsete meetmete vastuvõtmiseks ja nende meetmete jõustamiseks kooskõlas ühenduse sisemise õiguskorraga. Need volitused peaksid laienema ka vastuvõetud meetmete muutmisele, peatamisele ja kehtetuks tunnistamisele. Neid tuleks kasutada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[6]. Arvestades, et kavandatud meetmed hõlmavad üldaktide vastuvõtmist, tuleks nende meetmete vastuvõtmiseks kasutada kontrollimenetlust. Komisjon peaks võtma vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid, kui selleks on nõuetekohaselt põhjendatud olukorras tungiv kiireloomuline vajadus, et kaitsta asjakohaselt ühenduse huve.

(8) Euroopa Parlamendiga konsulteeriti vabatahtlikkuse alusel ning ta esitas arvamuse[7],

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1
Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesolevas määruses sätestatakse eeskirjad ja menetlused, millega tagatakse, et ühendus kasutab ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu („kaubandus- ja koostööleping“) rakendamisel oma õigusi tulemuslikult ja õigeaegselt.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste ühenduse poolt kaubandus- ja koostöölepingu artiklite 718 ja 719 alusel vastu võetud meetmete suhtes:

(a) kaubandus- ja koostöölepingu I protokolli kohaldamise peatamine ühenduse ühe või mitme programmi, tegevuse või erandkorras nende osade suhtes;

(b) kaubandus- ja koostöölepingu I protokolli kohaldamise lõpetamine ühenduse ühe või mitme programmi, tegevuse või erandkorras nende osade suhtes.

Artikkel 2
Ühenduse õiguste kasutamine

1. Olenemata muudest Euratomi asutamislepingu artiklite 7, 47 ja 48 kohaselt vastu võetud ühenduse õiguse sätetest, on komisjon volitatud käesoleva määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud meetmeid rakendusaktide abil vastu võtma ja jõustama.

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

7 […]

2. Komisjon on volitatud artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud meetmeid rakendusaktide abil muutma või kehtetuks tunnistama.

3. Kui ühele või mitmele liikmesriigile valmistab konkreetselt muret kaubandus- ja koostöölepingu artikli 718 lõike 1 punktides a–c osutatud tingimuste märkimisväärne muutmine, võib see liikmesriik või võivad need liikmesriigid taotleda komisjonilt kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 Ühendkuningriigi osalemise peatamist asjaomastes ühenduse programmides. Kui komisjon ei reageeri sellele taotlusele positiivselt, teatab ta nõukogule õigeaegselt selle põhjustest.

4. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 3 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

5. Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu võtab komisjon kooskõlas artikli 3 lõikes 3 osutatud menetlusega vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Artikkel 3
Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab Ühendkuningriigi komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.

Artikkel 4
Läbivaatamine

Hiljemalt [väljaannete talitus: sisestada kuupäev, mis saabub viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumist] esitab komisjon nõukogule ja Euroopa Parlamendile aruande käesoleva määruse kohaldamise kohta.

Artikkel 5

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja